

AFTIGE TEKSTER MED SANSESTIMULI

Ny undersøgelse viser, at læsere husker detaljer fra tekst, som de reagerer følelsesmæssigt på

Af Diana Axelsen, kommunikationsrådgiver og ejer af Wonderwords

Nu irriterer du dig måske allerede. 'Rubrikken er for svulstig', tænker du eller: 'Jeg har fået nok af bogstavrim'. Hvis du er irriteret, så har ordene sandsynligvis haft en virkning. Du vil nemlig huske detaljer fra teksten i morgen.

Hvis du ikke på nuværende tidspunkt er sprunget fra på grund af irritation, så kan du ligesom seks deltagere i et læseforsøg teste, hvad der sker med dine tanker, når du læser. Du får her et afsnit fra en fortællende artikel om en operation på en gris.

'Mette Schmidt bruger skalpellen til at skære sig vej mod livmoderen. Læberne er presset koncentreret sammen, håret sat op med et grønt tørklæde, og gennem brillerne stirrer hun stift mod såret – Blodet. Tarmene.

Soen drejer uventet bagkroppen, som om den pludselig får krampe, og blodstænk strinter op på Mettes hage.

'Vi skal have nogle flere tamponer. Den bløder lidt rigeligt'. Hun kaster en tampon gennemvædet af blod ned i en sort affaldsspand'.

Så du det for dig? Syntes du, det

var 'for meget', eller var billedet af soen, der skæres op, bare klamt og ulækkert?

Du kan selvfølgelig også være af den opfattelse, at den slags sanseoplevelser slet ikke påvirker dig. Chancen for, at du kan huske det i morgen, er alligevel større, end hvis du læste en neutral tekst fra en nyhedsartikel.

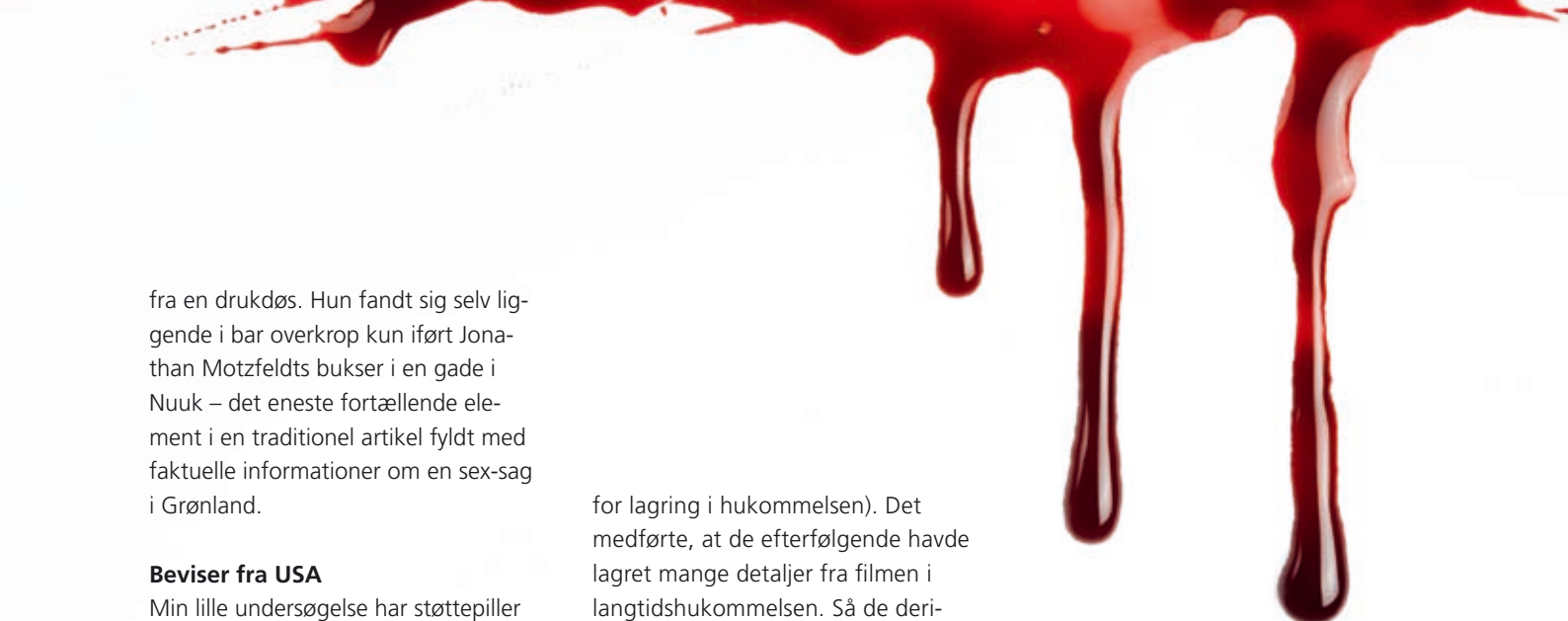
Sindets krumspring under læsning

Som bevis for at læsere bedre husker detaljer fra fortællende tekst, har jeg foretaget en læseundersøgelse. Som forsøgspersoner havde jeg seks akademikere, som alle læste to artikler. Den ene artikel var skrevet med fortællende virkemidler som direkte tale og et væld af udtryk, detaljer og billeder, der påvirker læserens sanser. Den anden var en nyhedsartikel efter nyhedstrekanten.

Mens deltagerne læste, fik de til opgave at sætte ord på deres indre dialog. De skulle fortælle om deres tanker og reaktioner og hele tiden gøre opmærksom på sindets små krumspring under læsningen.

Keder du dig? Tre ud af seks deltagere i forsøget kedede sig bravt under læsning af de faktuelle afsnit, så der er store chancer for, at du også mærker lysten til at begynde at skimme teksten nu.

De mest markante resultater af undersøgelsen dukkede op dagen efter, de seks deltagere havde læst og tænkt højt. Jeg bad dem genfortælle de to artikler og spurgte dem ud om navne, tal og andre detaljer. Det viste sig, at de i høj grad var bedre til at huske fakta fra de fortællende passager. Selv de, der syntes, at den fortællende artikel var irrelevant og irriterende, huskede flest tal og navne fra afsnit, som indeholdt sanseindtryk. Alle skulle desuden fortælle, hvilket indtryk der stod stærkest i deres hukommelse dagen derpå. Den passage, som blev bragt først i denne artikel, stod stærkest for to deltagere, mens fire bedst huskede en passage fra nyhedsartiklen. Det var bare ikke en passage med kolde facts, som havde forankret sig i deres hukommelse. Det var et afsnit med en beskrivelse af en kvinde, der vågnede

fra en drukdøs. Hun fandt sig selv liggende i bar overkrop kun iført Jonathan Motzfeldts bukser i en gade i Nuuk – det eneste fortællende element i en traditionel artikel fyldt med faktuelle informationer om en sex-sag i Grønland.

Beviser fra USA

Min lille undersøgelse har støttepiller fra det store udland. I USA er man nemlig for et par år siden kommet frem til forskningsresultater, der giver det med sansoplevelser i tekst en ekstra dimension. Man har fået videnskabelige beviser for, at fortællende tekst har en fysisk virkning på læserne.

Den amerikanske psykolog Jeffrey Zacks har i sin forskning fundet svaret på, hvorfor vi lever os så voldsomt ind i nogle tekster, at det føles, som vi selv var til stede. Der er en neurologisk forklaring på dette, som han har fundet frem til igennem en række eksperimenter på Washington University sammen med to kolleger.

28 forsøgspersoner blev en efter en placeret under en fMRI-scanner, der kan vise aktivitet i de forskellige dele af hjernen. Mens de lå der, blev de præsenteret for en tekst om en drengs hverdag. Teksten beskrev ned i detaljer, hvad drengen oplevede i løbet af dagen. Når de læste om, hvordan hans mor slukkede lyset ved at trække i en snor, så viste det sig på scanningen, at personen, der læste dette, reagerede i hjernen med udsving i frontallappen, som om det var ham eller hende selv, der udførte handlingen. Personen læste nogle ord men oplevede en ægte oplevelse.

En anden amerikansk forsker, Stephen Kosslyn, har på samme måde udført forsøg, hvor film blev vist for personer, der lå under en fMRI-scanner. Når forsøgspersonerne så en meget følelsesladet film, blev aktiviteten i hjerneområdet amygdala særdeles stærk (amygdala er sammen med hippocampus områderne

for lagring i hukommelsen). Det medførte, at de efterfølgende havde lagret mange detaljer fra filmen i langtidshukommelsen. Så de derimod film, der var følelsesmæssigt mere neutrale, så kunne forskerne kun se lille aktivitet i amygdala, og forsøgspersonerne glemte hurtigt, hvad de havde set.

Hold nu tungen lige i munden!

Vi har altså nogle forskningsresultater fra Jeffrey Zacks, der viser, at hjernen reagerer på fortællende tekst, som om vi var der selv. Hvis vi lægger de resultater sammen med Stephens Kosslyns undersøgelse, der beviser, at stærke, emotionelle stimuli påvirker amygdala og med min læseundersøgelse, så sætter de i fællesskab streg under, at patos og sansestimuli i tekst påvirker hjernen og fremmer hukommelsen.

En kedelig sag

Er du der stadig? Som en belønning for at du stred dig igennem alt det langhårede, så skal du få en afslutning med lidt fortælling:

Forsøgsdeltager F sidder bøjet over nyhedsteksten på mit loftskontor, hvor aprilens solen hen over eftermiddagen har sørget for et bagt tag.

F snøfter:

-Ja, jeg bliver sådan lidt irriteret over, at det er sådan lidt langt. Jeg kan mærke, at mere interesseret er jeg egentlig ikke... i teksten.

Det er artiklen, der er skrevet efter nyhedstrekanten, som volder ham kvaler. Egentlig ville F slet ikke læse videre nu, siger han. Altså, hvis det her ikke var et forsøg, men bare ham der sad og læste avisen en søndag formiddag over kaffen.

Jeg spørger ham, om han virkelig

ville stoppe her, inden han er nået til midten af artiklen.

Han skubber teksten hen over bordet og små, gule lapper med noter må vige pladsen.

'Ja, altså, jeg orker egentlig ikke. Det er lidt fjernt fra mig, og jeg orker det ikke. Jeg læser lige noget fakta og tænker, det må være det', siger F. Han mener det åbenbart.

'Ja, men du skal alligevel fortsætte', siger jeg bestemt og føler mig lidt alå skolefrøken fra 60'erne.

Han understøtter scenariet ved at fnise som en uartig skoleelev:

'Nå, det skal jeg altså'.

Og så læser han lydigt den tørre tekst til ende.■

Artiklen om sanser i tekst er et nedkrog af eksamensopgaven på Update (Danmarks Journalisthøjskoles efteruddannelse). Diana Axelsen skriver artikler for magasiner og hjemmesider og driver firmaet Wonderwords.

DKF Kursus

'Kreative processer: Forførelsens anatomi'

November 2010

www.kommunikationsforening.dk